

Nieuwsbrief Afrikagetuigenissen vzw
Driemaandelijks/september 2016
P708863 / 3080 Tervuren
G. Bosteels, J. van Ruusbroeclaan 15
3080 T

België-Belgique
P.B. – P.P.
3080 Tervuren
BC 30592

AFRIKAGETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr. 40

September 2016

Kisenyi aan het Kivumeer

Foto C. Lamote

Ledenbijdragen

Een aanvullende lijst van ingekomen betalingen is afgedrukt op blz. 23.

Wij zeggen hartelijk dank aan de betrokken leden die hun steentje hebben willen bijdragen tot de werking van Afrikagetuigenissen

TER HERINNERING :

EEN BIJDRAGE VAN 15 € VOLSTAAT OM IN REGEL TE ZIJN MAAR BIJKOMENDE STEUN WORDT STEEDS MET DANK TEGEMOET GEZIEN

Rekeningnummer : 001-4254043-87

IBAN : BE67 0014 2540 4387 – BIC : GEBABEBB

<i>In dit nummer :</i>	<i>blz.</i>
Wat onafhankelijkheid wil zeggen <i>Guido Bosteels</i>	3
Onze twee eredoctors	4
Afscheid van een eeuweling <i>Bij het heengaan van Mgr. Jan Van Cauwelaert</i>	6
De Standaard – Een bittere conclusie	9
De nalatenschap van de banoko	11
Schaduw... en licht	13
Honderd jaar geleden : de strijd om Tabora	14
Getuigenis uit de pionierstijd – Derde deel <i>Fernand Harroy</i>	16
Wij gedenken <i>Frans Jorissen, voorzitter van onze Limburgse vriendenkring</i> <i>Jaak Aerts, voormalig zelfstandig kolonist</i> <i>Oscar Libotte, erevoorzitter van UROME</i>	21
ORPER – Een brief uit Kinshasa <i>Anny Steegmans</i>	22
Tweede aanvullende lijst van ontvangen bijdragen voor 2016	23

Wat onafhankelijkheid wil zeggen

Mter Marcel Yabili, een gekend advocaat in Lubumbashi, schreef onlangs dat de teller van de Congolese geschiedenis sedert geruime tijd is omgeslagen. Hij bedoelde daarmee dat de periode van onafhankelijkheid van de Congolese Republiek reeds een stuk langer geworden is dan de tijd waarin het land onder Belgisch koloniaal bestuur heeft geleefd. Wij weten inderdaad dat de Kolonie Belgisch Congo slechts gedurende 52 jaar heeft bestaan : van 1908 tot 1960, daar waar de onafhankelijke Republiek inmiddels al 56 jaar oud geworden is.

Die fameuze onafhankelijkheid is niet het resultaat geweest van een bevrijdingsoorlog, schrijft deze auteur, maar van het recht van elk volk om over zichzelf te beschikken. Dit recht betekent meteen, zo gaat hij verder, het recht om het eigen lot in handen te nemen en om eigen bewindvoerders te kiezen. Dat wil zeggen het recht om daarover te worden geraadpleegd, m.a.w. om naar de stembus geroepen te worden. Niet tijdig zulke verkiezingen willen of kunnen organiseren, betoogt hij, zou een verraad van de onafhankelijkheid betekenen.

Met respect voor het zelfbeschikkingsrecht van het Congolese volk nemen wij nota van deze niet mis te verstane stellingname. Maar meteen kunnen we ook niet omheen de jammerlijke ontwikkelingen die het bestaan van de jonge staat vanaf zijn ontstaan en tijdens die eerste halve eeuw hebben vertroebeld. En nu weer moeten wij vaststellen dat onheilspellende wolken zich opstapelen, die een dreiging inhouden voor de toekomst van het land.

Zulke negatieve diagnose kan natuurlijk niemand verbazen die enige ervaring heeft met de Afrikaanse wijze van leven en denken. Wij weten maar al te goed dat het dreigende scenario dat vandaag in de D.R.C. opdoemt zich al herhaalde malen in andere Afrikaanse landen heeft afgespeeld. Pluralisme, machtswisseling, scheiding der machten, de principes van de rechtsstaat, mensenrechten, het zijn allemaal fraaie begrippen die van westerse zijde in Afrika werden neergepoot maar die nog lang niet door het plaatselijke ethos zijn geassimileerd.

Wij weten wel dat democratie een tere bloem is die maar kan gedijen in een gepaste voedingsbodem. Ook bij ons is die bloem het resultaat van een eeuwenlange ontwikkeling die aanhoudende zorgzaamheid blijft behoeven. De ontstentenis van zulke traditie en van de meest elementaire politieke maturiteit bij de bevolking kon niet anders dan een noodlottige cocktail doen ontstaan die onvermijdelijk op een ontzettende ramp moest uitdraaien. Het aantal mensenlevens dat dit drama gekost heeft en de aangerichte materiële neergang zijn onberekenbaar.

Guido Bosteels, voorzitter

Onze twee eredoctors

Onze vereniging is niet weinig fier zich erop te kunnen beroemen dat zij onder haar leden twee doctores honoris causa telt, met name prof. em. Fons Verdonck van de KU-Leuven en pater salesiaan Léon Verbeek. Deze hoge eer werd respectievelijk bewezen door de universiteiten van Kinshasa en van Lubumbashi.

Vooraf verheugt het ons dat deze onderscheidingen de bevestiging inhouden dat de wetenschappelijke assistentie vanuit ons land aan Congo geen ijdel woord is. Integendeel wordt hier mooi duidelijk gemaakt dat de lange stroom van wetenschappelijke inbreng uit ons land richting Congo een verheugende continuïteit vertoont.

Chronologisch vermelden wij in de eerste plaats de promotie van professor emeritus **Fons Verdonck** (KULeuven, faculteit geneeskunde), voorzitter van de vereniging **Ontwikkelingshulp Geneesheren en Apothekers Alumni Leuven** die werd verleend door **Unikin**, de universiteit van Kinshasa. Deze Leuvense vereniging wordt hiermee gelerd en bedankt voor de voortdurende inspanningen die zij levert om Congolese doctorandi in contact te brengen met Leuvense promotoren en hun onderzoekswerk financieel te ondersteunen. Praktisch alle Congolese doctorandi die de jongste drie jaar promoveerden of nog bezig zijn met de voorbereiding van hun doctoraat ontvingen op een of andere wijze steun van de Alumnivereniging : studiebeurzen, logies, financiering van onderzoek in Kinshasa, aanvulling van bestaande beurzen, bijwonen van congressen, enz. Deze steun kan zich ook uitstrekken tot de postdoctorale fase om te vermijden dat het onderzoekswerk voortijdig stilvalt, wat aanleiding kan geven tot het ontstaan van een generatiekloof.

Dankzij de medewerking van Leuvense wetenschappers, die gepaard ging met de steun van de Alumnivereniging, konden sinds 2012 niet minder dan 14 doctoraats-titels worden behaald.

Samen met professor Verdonck werd ook professor em. Patrick De Mol, microbioloog aan de Universiteit van Luik, met een eredoctoraat vereerd.

Hulde aan de professoren Verdonck (KULeuven) (links op de foto) op de trappen van Unikin. en aan Professor De Mol (Universiteit Luik) ter rechterzijde

Professor Verdonck (72), die gespecialiseerd is in physiologie, treedt ook sinds 1987 op als visiting professor aan de UNIKIN. Dit is trouwens niet de enige Afrikaanse universiteit waarmee hij vertrouwd is : hij doceerde ook aan de Katholieke Universiteit van Bukavu, aan de Université Kongo en aan de universiteit van Potchefstroom in Zuid-Afrika, alsook in Kigali (Rwanda). Hij behaalde reeds verschillende prijzen, waaronder (in 2003) de prijs Jozef Vandepitte voor interactief afstandsonderwijs in de DRC.

Aan de universiteit van Lubumbashi (de **Unilu**) viel eenzelfde eer te beurt aan ons ander medelid, **Pater Léon Verbeek**, historicus, van de orde der salesianen.

Deze veelzijdige intellectueel, inmiddels 82 jaar oud, was ondermeer ook professor in kerkelijke recht aan het salesiaans theologisch instituut, eveneens in Lubumbashi. Naast zijn geschiedschrijving over de werking van de salesianen in Midden-Afrika, is hij vooral bekend om zijn indrukwekkend etnografisch opzoekingswerk overheen de gebieden waarin de paters salesianen actief zijn. Bij gebrek aan geschriften moest dit opzoekingswerk worden gesteund op mondelinge traditie. De resultaten van zijn arbeid zijn te vinden in een overvloedige reeks wetenschappelijke publicaties.

*De rector van de Universiteit van Lubumbashi eert en dankt
pater Léon Verbeek, salesiaan, voor zijn indrukwekkend wetenschappelijk werk*

Wat pater Verbeek grotelijks heeft verheugd is de erkentelijkheid van de bevolking voor de arbeid van hemzelf en zijn medewerkers, die de waardevolle cultuur van de plattelandsbevolking naar behoren heeft gevaloriseerd. Ondanks zijn leeftijd denkt pater Léon nog niet aan rusten. De opbouw van een digitale fototheek is nu in gang gezet.

Uiteraard hebben wij de beide laureaten naar behoren gefeliciteerd.

Het bestuur

Afscheid van een eeuweling

Bij het heengaan van Mgr. Jan Van Cauwelaert, voormalig bisschop van Inongo, in de leeftijd van 102 jaar.

Op 18 augustus jongstleden is “bisschop Jan” vredig ingeslapen in het universitair ziekenhuis in Jette. De 102-jarige Jan Van Cauwelaert, oud-missionaris van Scheut verbleef lange jaren in het rusthuis van Scheut in Schilde, maar gezien zijn zwakke gezondheid was hij sedert enkele maanden overgebracht naar het Huis van de Scheutisten in Zuun. Op één enkele na was hij de oudste katholieke bisschop ter wereld. Twee jaar geleden was hij nog omstandig gevierd ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag. Bij deze gelegenheid werd een gedenkboek gepubliceerd onder de titel : **Missie vandaag** (Uitg. Halewijn, Antwerpen).

Geboren op 12 april 1914, was de aflijvige, zoals algemeen geweten, de zoon van de befaamde minister van staat Frans Van Cauwelaert, een legendarische voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Ter gelegenheid van een debat in de Kamer sprak deze laatste ooit de bijna profetische woorden uit : ‘Voor mij is het niet mogelijk dat ik daarheen zou gaan, maar zo ik binnen enkele jaren een van mijn kinderen als missionaris zie vertrekken, zal ik blijmoedig dit offer brengen’. Dat was zijn antwoord op een vraag van de minister van Koloniën, die wou weten of hij bereid zou zijn om zelf in Congo aan het werk te gaan.

En inderdaad krijgt hij kort nadien een zoon die Jan gedoopt wordt en later de eerste bisschop van Inongo zou worden, aan de oever van het Leopold II-meer, thans ‘Mai Ndombe’, het zwarte water.

Na zijn humaniora trad deze als frater Jan in 1932 in het noviciaat van de paters van Scheut en zijn priesterwijding volgde in 1939. Wegens de oorlogsdreiging moest hij eigenlijk gemobiliseerd worden maar dat was niet mogelijk aangezien hij als reservist geboekt stond voor de Force publique in Congo. Wegens de snelle vorderingen van het Duitse leger vertrekt hij overijld met zijn familie naar het zuiden van Frankrijk. Van daaruit slaagt hij erin Portugal te bereiken, waar hij samen met andere missionarissen weet in te schepen voor Matadi. In Leopoldstad leert hij monseigneur Six kennen, de legendarische plaatselijke apostolisch vicaris (voorloper van de bisschoppelijke functie). Die stuurt hem voor zes maanden stage naar Bokoro aan de Lukenierivier, bezuiden het Leopold II-meer. Hij heeft er het geluk verschillende merkwaardige missionarissen te ontmoeten, waaronder vooral de gekende pater Nestor Van Everbroeck, die zich onderscheidde door zijn positieve benadering van de inlandse cultuur en grondige studie van de religieuze opvattingen en gebruiken van de plaatselijke bevolking.

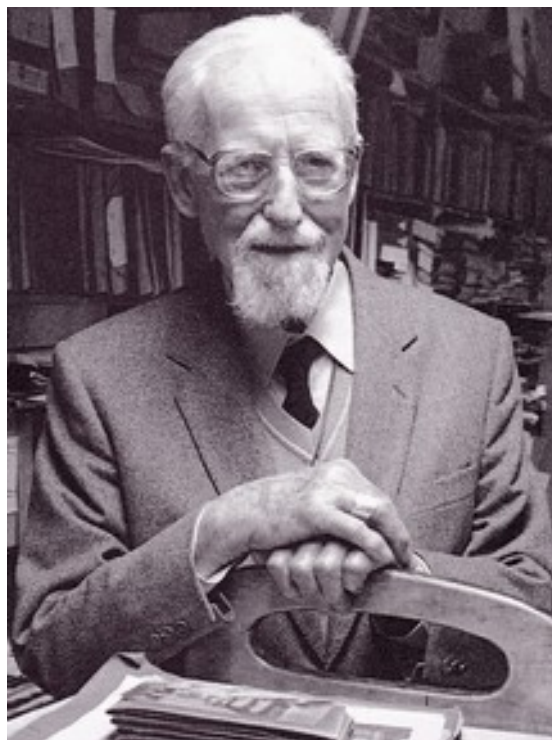
In uiterste nederigheid vat deze zoon uit een familie van notabelen zijn taak als missionaris aan. Na een korte stage wordt hij directeur van een inlands schooltje en tegelijkertijd reispater, die met zijn fietsje geregeld rondrijdt in de omliggende dorpen, waar hij godsdienstles geeft, de sacramenten toedient en ook aan palavers deelneemt. Na twee jaar wordt hij directeur van de lagere school van Bokoro. Hij wil dicht bij de mensen staan, hij interesseert zich sterk voor de plaatselijke culturen

en talen, niet enkel het Lingala, maar ook een plaatselijk dialect, het Kisakata, dat hem in staat stelt zich vertrouwd te maken met de palavers en de verhalen van de ouderen.

Zo komt hij ertoe aan zijn overste, pater Van Everbroeck, de toelating te vragen om tijdens de zondagsmis geen klassiek sermoeen meer te prediken maar met de lokale gemeenschap in dialoog te treden en via een spel van vragen en antwoorden dieper in hun gevoels- en gedachtenleven door te dringen.

In 1945 wordt hij gemuteerd naar het intervicariaal seminarie van Kabwe in West-Kasaï, waar hij wijsbegeerte, opvoedkunde en... Nederlands doceert aan de jonge kandidaat-priesters. Hij straalt er een sterke persoonlijkheid uit door zijn inzicht en zijn openheid van geest.

In 1953, enige tijd na het overlijden van Mgr. Six, beslist de *Propaganda Fide* (het Vaticaan) het apostolisch vicariaat in Leopoldstad te splitsen : het stedelijk gebied Leopoldstad wordt toevertrouwd aan monseigneur Félix Scalais en het binnenland wordt het apostolisch vicariaat Inongo genoemd, waarvoor de verantwoordelijkheid in de handen valt van monseigneur Jan Van Cauwelaert. Zijn verblijfplaats zal uiteraard de missie Inongo zijn, die in 1907 was opgericht.

Honderdjarig prelaat

Het is pas in 1959 dat paus Joannes XXIII aan de apostolische vicariaten het statuut van bisdom en aartsbisdom zal verlenen. De nieuwe bisschop krijgt ook een biograaf : dat wordt de jonge priester Laurent Monsengwo Pasynia, die wij vandaag kennen als de kardinaal-aartsbisschop van de Congolese republiek. Het boek draagt de titel : 'Mgr. Van Cauwelaert, een Herder met een visie'.

De woorden die Mgr. Van Cauwelaert ter gelegenheid van zijn benoeming uitsprak, waren niet mis te verstaan : 'Ik word de eerste bisschop van Inongo, maar ik hoop er

weg te gaan als de laatste blanke bisschop !’ En inderdaad, in 1967 – 53 jaar oud – vraagt hij aan de paus zijn ontslag aan om plaats te ruimen voor een Congolese opvolger.

Het beleid dat de jonge bisschop in de dertien jaren van zijn episcopaat zal voeren moet zonder meer als gewaagd worden bestempeld. ‘De tijd om te domineren is voorbij en heeft eigenlijk voor de Kerk nooit bestaan’ : dat was zijn boodschap en waarschuwing in 1954. En verder : ‘Het moet in de ogen van de inlanders duidelijk zijn dat de Kerk geen enkel onderscheid maakt tussen de rassen. Wij moeten dan ook van elke gelegenheid gebruik maken om hiervan te getuigen op een duidelijke manier. Laten we niet bevreesd zijn om wat anderen erover zullen zeggen’.

Inmiddels breekt ook een minder rustige tijd aan, waarin een zekere Afrikaanse bewustwording voelbaar wordt, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de publicatie van een boek onder de veelzeggende titel : *Des prêtres noirs s’interrogent*”.

De roerige periode van de onafhankelijkheid verloopt ook niet zonder kleerscheuren. In augustus 1960 wordt Inongo geteisterd door muitende soldaten die de paters ervan verdenken samen te spannen met de vroegere koloniale macht. De zusters en paters moeten allerlei geweldpleging ondergaan. Ervan verdacht een vijand van het volk te zijn die een radiozender verbergt, wordt Mgr. Van Cauwelaert met geweerkolven geslagen en samen met andere missionarissen in de gevangenis gestopt. Allen worden uiteindelijk vrijgelaten dankzij een interventie van de Lumumbistische minister Maurice Mpolo. Deze overlaadt uiteindelijk de slachtoffers van het geweld met verontschuldiging en laat hen onder UNO-begeleiding naar Leopoldstad vertrekken.

In 1962 begint ook de tijd van het Tweede Vaticaans Concilie, een initiatief van paus Joannes XXIII. Onze bisschop kennende, begrijpt men het enthousiasme waarmee hij aan de werkzaamheden deelneemt... en ook zijn teleurstelling als hij vaststelt dat behoudsgezinde krachten in Rome op de rem proberen te drukken.

Na diverse hoge functies in Rome te hebben vervuld, keert hij in 1972 voorgoed naar ons land terug, niet om te rusten maar om op eigen bodem zijn missionair apostolaat voort te zetten... en meer dan ooit de progressieve toer op te gaan. Hij is er actief in een hele rits van activiteiten : Interdiocesaan pastoraal Beraad (IPB), Comité van de Missionerende Instituten (CMI) en vooral *Pax Christi*. Hij wordt voorzitter van Pax Christi Vlaanderen. Grote vredesmanifestaties, strijd tegen de bewapeningswedloop, manifestaties tegen het plaatsen van raketten... verder de Noord-Zuid problematiek en de mensenrechten, noem maar op, geen inspanning was hem teveel, zolang zijn krachten hem daartoe in staat stelden.

Wij buigen met eerbied voor de nagedachtenis van deze eminente personaliteit. (GB)

Lectuur :

Bernard Henry : *Op trot voor God – 20 Vlaamse missionarissen (Davidsfonds, Leuven)*

Laurent Monsengwo en Basile Mpoto : *Mgr. Jan Van Cauwelaert, een herder met een visie*

Missie vandaag (Opstellenbundel uitgegeven ter gelegenheid van zijn 100ste verjaardag (Halewijn)

Tijdschrift Tertio

www.kerknet.be

De Standaard – *Een bitter gevoel*

Dit is nu het derde opeenvolgende nummer van onze Nieuwsbrief, waarin we het moeten hebben over ons conflict met de krant De Standaard.

Een korte terugblik is dus wel even aangewezen.

De verontwaardiging was algemeen toen in De Standaard van 5 juni 2015 een even onzinnig als kwetsend artikel verscheen van de hand van Dyab Abou Jahjah, waarin hij 'de misdaad van de kolonisatie en de genocide' veroordeelt waarvoor hij ons land aanklaagt. Bijzonder talrijke vrienden en verenigingen, waaronder ook Afrika-getuigenissen (bij brief van 11 juni) hebben de krant aangeschreven om hun verontwaardiging over deze publicatie te doen blijken, maar voor zover wij weten is de krant zich in een hooghartig stilzwijgen blijven hullen en heeft ze aan niemand enig antwoord doen toekomen.

Meer nog, heeft de redactie op 20-21 juni gerecidiveerd door een zo mogelijk nog ergerlijker tekst te publiceren, ondertekend door een zekere Luc Van Doorslaer, waarin die beweerde dat Leopold II een zwaarder crimineel is geweest dan Adolf Hitler.

Bij gebrek aan enig antwoord op onze nochtans hoffelijke klachtbrief, hebben wij de zaak aanhangig gemaakt bij de ombudsman van de krant, Tom Naegels, bij brief van 18 oktober. Andermaal zonder antwoord, hebben wij hem onze brief per aangetekende zending d.d. 19 november bevestigd.

In onze brief aan deze ombudsman hadden we verwezen naar een op 12 september gepubliceerd artikel van hoofdredacteur Karel Verhoeven, waarin deze voorhield dat hij het als de taak van zijn krant beschouwt :

- a) de discussie te bevorderen om het algemeen belang te dienen,
- b) waarheidsvinding als de voornaamste drijfveer van haar beleid te aanzien,
- c) aan elk woord wederwoord te verlenen,
- d) rechtvaardigheid als een essentieel streven te beschouwen.

Wij hadden daarbij de vraag gesteld in welke mate die twee stuitende artikels en de daaropvolgende houding van de krant in overeenstemming konden worden gebracht met die vier gedragsregels.

Wegens het uitblijven van enige reactie bleef er ons niets anders over dan ons tot de '**Raad voor de Journalistiek**' te richten. Deze Raad noemt zich "een onafhankelijke instelling voor zelfregulering van de journalistiek". Hij is opgericht door de Vlaamse journalistenverenigingen, de uitgevers en de mediahuizen.

Wij hebben ons dus bij die Raad beklagd over de onaanvaardbare houding van de genoemde krant, zulks bij aangetekende brief van 15 februari jl. Uiteraard was de termijn om bezwaar aan te tekenen tegen de inhoud zelf van twee betwiste publicaties als zodanig inmiddels verstreken wegens het uitblijven van enig antwoord van de krant, maar wij hebben ons bezwaarschrift specifiek gericht tegen de hooghartige en halsstarrige weigering van de redactie van De Standaard om zich te verantwoorden voor die hatelijke en stuitende publicatie en haar onwil om met ons in dialoog te treden. Die afwijzing was natuurlijk flagrant in strijd met de mooie beloften van wederzijds contact, van "waarheidsvinding" (sic) en van streven naar rechtvaardigheid die de hoofdredacteur in zijn krant aan zijn lezers had

voorgespiegeld, zoals wij die hierboven in herinnering hebben gebracht.

De Raad voor de Journalistiek heeft hierop beslist dat onze klacht niet handelt over “journalistiek handelen” (d.w.z. een specifieke publicatie) en ze onontvankelijk verklaard. Valt een flagrante schending van de elementaire fair-play die men van een eerlijk persorgaan zou mogen verwachten dan niet onder het begrip “journalistiek handelen” ? Toch wel een teleurstellende reactie !

Wel heeft de Raad voor de Journalistiek aanvaard ons dossier bij wijze van vraag aan de hoofdredactie van De Standaard over te zenden met verzoek om ons alsnog antwoord te verstrekken over onze bezwaren. Maar natuurlijk hebt u het vervolg al geraden : aan de vraagstelling van de Raad voor de Journalistiek is eens te meer door De Standaard geen enkel gevolg gegeven. En de functie van ombudsman dient klaarblijkelijk enkel en alleen als ‘ornament’ van het systeem.

Wij hadden de indruk dat de Raad voor de Journalistiek wel begrip vertoonde voor ons dossier (Hoe kon het ook anders ?) Maar wat kan de gemeenschap echter nog van die Raad verwachten als hij zijn werkingsreglement zo restrictief gaat interpreteren ?

In deze stand van zaken moeten we het hierbij dus laten. Onze gevoelens laten zich natuurlijk raden en onze conclusies evenzeer. Omwille van de discretie is het ons natuurlijk niet mogelijk meer te vertellen over de personaliteiten die ons in deze aangelegenheid hun steun en sympathie hebben betuigd.

Het Bestuur

Een Museum van de Dynastie

Het gerucht loopt dat koning Filip de wens heeft uitgedrukt dat Brussel eindelijk over een volwaardig Museum van de Dynastie zal kunnen beschikken. De ruimte die aanvankelijk in het z.g. Belvue-gebouw voor een beperkt Dynastiemuseum beschikbaar was, was sinds enige jaren nog ingekrompen door het invoeren van een gemengde formule, waarbij een gedeelte van het gebouw ter beschikking van de Koning-Boudewijnstichting was gesteld voor het organiseren van tijdelijke tentoonstellingen.

Het project voor dit volwaardig museum wordt op deskundige wijze geleid door professor Christian Koninckx (VUB), die ook voorzitter is van de Koninklijke Vereniging Dynastie en Cultureel Erfgoed.

Zodoende is meteen het risico geweken dat zich ooit een herhaling zou voordoen van het ongelukkige initiatief van de Koning-Boudewijnstichting, die een slechte beurt had gemaakt toen zij enige tijd geleden in het bewuste gebouw onderdak had verleend aan een terecht bekritiseerde tentoonstelling onder de titel “Jullie/Onze Congo”.

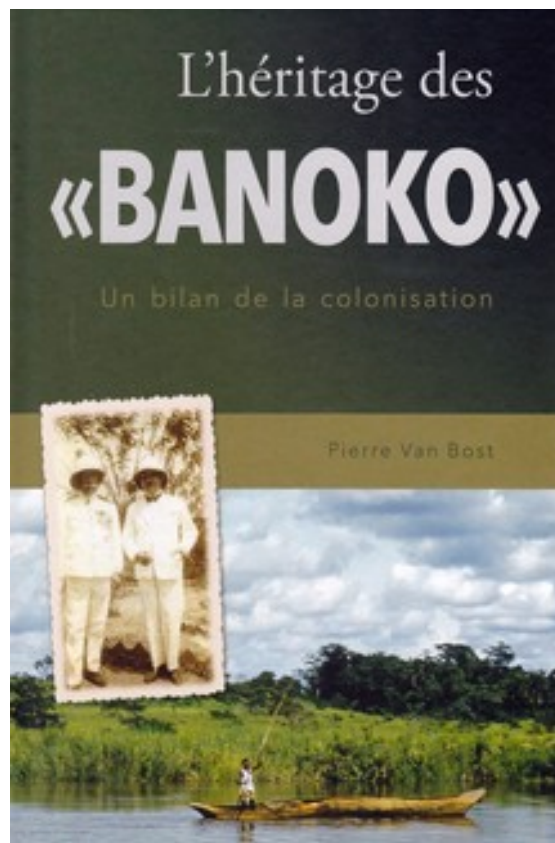
De nalatenschap van de banoko

De hardnekkige strijd van Pierre Van Bost, een onvermoeibare, geïsoleerde strijder die, vanuit Nederland, met hand en tand en jaar in jaar uit met een niet aflatende overtuiging en energie de onvoorwaardelijke verdediging van het Belgisch koloniaal systeem op zijn schouders blijft nemen.

Het feit dat hij na zijn Congojaren beroepshalve in het moeilijke Nederland terecht kwam, weerhield Pierre Van Bost er niet van zijn aanvankelijke overtuiging trouw te blijven en bestendig strijd te blijven leveren tegen de hardnekkige misvattingen waarvan de heersende opinie doordrenkt is ; Zijn strijdlustige pennentwisten met het 'Eindhovens Dagblad' zijn er getuigen van.

Als zoon van een figuur uit de wereld van de spoorweg, moest zijn naam ook verbonden zijn met het driedelige standaardwerk 'Le Rail au Congo', waaraan hij zijn actieve medewerking heeft verleend.

Recent heeft hij nu helemaal op eigen houtje zijn levenswerk op de markt gebracht : "L'héritage des BANOKO" (De nalatenschap van de banoko), een quasi-encyclopedisch werk van 480 bladzijden (1,8 kilo zwaar !) verlucht met ontelbare foto's.

De toon van het werk blijkt al dadelijk uit de eerste regels van de inleiding :

"Als zoon van een koloniaal (nvdr: toenmalig directeur bij CFL), had ik het voorrecht op te groeien in Belgisch Congo, helemaal niet in een vergulde gevangenis omringd met prikkeldraad om ons te beschermen tegen een volk dat, zoals Patrice Lumumba beweerde, 'dag na dag een bloedige strijd diende te leveren om de onafhankelijkheid', maar in volmaakte rust in een land waar vrede heerste. Van de Congolezen heb ik de herinnering bewaard als

gelukkige en voldane mensen, die hielden van muziek, zang, dans en lach en die vertrouwen hadden in hun Europese voogden, die zij na de onafhankelijkheid hun 'banoko', hun ooms, zijn gaan noemen.

Ik werd opgevoed in een geest van respect voor de zwarten, mensen zoals wij, maar wel in maatschappelijk opzicht van ons verschillend. Thuis hadden wij dienstpersoneel, maar er was geen sprake van dat wij, kinderen, hun bevelen zouden geven.

Van in mijn vroegste kinderjaren, in Kongolo, was ik in contact met Congolezen. Een 'capita' metselaar die aan ons huis gewerkt had, had vriendschap met mij gesloten en ik ging hem geregeld in het 'Centre extra-coutumier' opzoeken. Tijdens de schoolvakanties ging ik voet-ballen met Congolese jongens. Het ging er daar altijd hartelijk aan toe.

Een beetje ouder geworden, ondernam ik heel alleen en in alle veiligheid lange fietstochten doorheen de brousse. Om naar het internaat te reizen moest ik honderden kilometer meerijden in vrachtwagens waarvan ik de chauffeurs niet kende. Af en toe hielden zij halt in onooglijke dorpjes om er te overnachten of enig proviand aan te kopen.

Toen ik 16 was, zette mijn vader mij tijdens de grote vakanties aan het werk in de werkhuizen van de spoorwegmaatschappij. Zo leerde ik het arbeidsmilieu kennen en hoe de betrekkingen waren tussen Congolese arbeiders en hun Europese werkleiders : soms wel viriel, maar toch in goede verstandhouding, ja zelfs kameraadschappelijk.

Tijdens de jaren na de tweede Wereldoorlog tot de onafhankelijkheid heb ik nooit enig teken van tegenkating vanwege een Congolees tegenover mij als blank kind ervaren, wel integendeel.

En nog even een fragment uit het slotwoord :

In minder dan een eeuw heeft de Belgische kolonisatie het aanzijn van Congo totaal veranderd en er vrede en welvaart gebracht. Aan het einde van de koloniale tijd behoorden voedselschaarste en hongersnood tot het verleden en waren epidemieën en inheemse ziekten uitgeroeid of althans goed onder controle. De levensverwachting was sterk toegenomen en ontegensprekelijk gunstiger dan op heden.

Congo kon ruim in zijn behoeften voorzien en hoefde niet om hulp te bedelen. De binnenlandse rijkdommen die door de Belgen waren ontgonnen droegen bij tot het economisch, sociaal en medisch welzijn van de bevolking. Dat was de nalatenschap die de "banoko" aan de Congolezen hebben nagelaten. Helaas hebben zij deze nalatenschap slecht beheerd en ze verkwist. Na het heengaan van de blanken is Congo in de voorouderlijke ellende hervallen.

Het boek "L'héritage des banoko" heeft, zoals hierboven gezegd, encyclopedische allures. De inhoudstafel alleen beslaat 5 pagina's, die we hier dus niet kunnen overdrukken. Zij laat geen enkel aspect van ons Congolees verleden onverlet.

Het boek is in eigen beheer uitgegeven (ISBN : 978-90-9029342-4)

De prijs bedraagt 47,50 eur, plus verzendingskosten.

Voor bestellingen, zie de website : www.banoko.com

Schaduw... en licht

Icoon van het kwaad ?

Je moet je afvragen waar de verbeelding eindelijk haar grenzen zal vinden bij degenen die bezeten zijn met de dwangidee om koning Leopold II een imago van onverbeterlijke boosaardigheid toe te meten. De jongste vondst bereikt ons van over de oceaan, waar men nu het lumineuze idee heeft gehad er de persoon van Tarzan bij te sleuren via een film *"The legend of Tarzan"*.

Die Tarzanfiguur had voorheen reeds een slechte beurt gemaakt, althans zo wilde het destijds de bokslegende Mohamed Ali, die niet kon verteren dat een blanke man als de ongekroonde koning van de jungle werd voorgesteld. Wellicht zou hij minder moeite gehad hebben met deze nieuwe versie, waarin deze 'held' opgetrommeld is om op te treden tegen de stoute koning Leopold II, die de arme Congolezen aan een regime van slavernij wil onderwerpen. Hij krijgt daarbij af te rekenen met diens onderdaan, de snode Lïon Rom, een schurk die de arme Jane gekidnapt heeft. Dit alles in een decor van ersatz-gorilla's en fake-krokodillen. Sancta simplicitas...

Pierre Kroll

Toch is het niet allemaal kommer en kwel. Elders in de pers vinden we een sympathiek verslag van de huis-caricaturist van de krant Le Soir, die zijn indrukken komt vertellen na een recente Congoreis. Achter de artiestennaam Pierre Kroll schuilt trouwens de naam van een voormalig gewestambtenaar in Belgisch Congo, wiens zoon hij is.

Kroll mocht zich erin verheugen dat de humor die hij met succes in België aan de man brengt, ook rond de evenaar 'tilt' blijft slaan. Het politieke gebeuren in ons land wordt ginder trouwens met veel aandacht gevolgd. Ook de Brusselse Louizalaan blijkt diepe in veel Congolese geheugens geprent te zijn. Hopelijk wordt daarbij toch 'Matonge' niet uit het oog verloren !

Wijlen Sabena...

Brussels Airlines heeft een dagelijkse vlucht op N'djili, de moderne luchthaven van Kinshasa. De Congolezen zijn erg fier op hun nieuwe luchthaven, waarvan ze menen dat die de vergelijking met Brussels Airport goed kan doorstaan. Overigens ligt Brussels Airlines vlot op de lippen en samen daarmee de herinnering aan het vroegere Sabena, alsook nog steeds en altijd *'nos oncles de Belgique'*.

In hetzelfde verband komt ook het Memlinghotel voor de geest. Dit hotel werd in 1937 door Sabena gebouwd. Het telde oorspronkelijk 138 kamers en een restaurant. Het was bedoeld als een tussenstop voor de reizigers die even konden verpozen vooraleer naar hun uiteindelijke bestemming in het binnenland door te reizen.

Het hotel berust nog steeds in de portefeuille van de curatoren van het noodlottige faillissement van Sabena en de herinnering aan die eens zo prestigieuze maatschappij is er permanent aanwezig. Oude affiches van Sabena, foto's van overjaarse vlieg-tuigen, en het ruim aanwezige legendarische logo brengen ons enkele jaren in de tijd terug. Het spreekt dan ook vanzelf dat de bemanningen van 'Brussels' zich er bijzonder goed thuis voelen.

Wie had ooit gedacht dat nostalgie zo wederkerig kon zijn ?

Honderd jaar geleden : De strijd om Tabora

Krachtens de Akte van Berlijn was Midden-Afrika neutraal gebied : het mocht dus niet bij een internationaal conflict betrokken worden. Tijdens de wereldoorlog 14-18 werd die overeenkomst echter door Duitsland geschonden. Op het Tanganyikameer werd de Belgische stoomboot Delcommune gekelderd en vanuit Ruanda-Urundi werden Duitse aanvallen tegen Belgisch Congo opgezet.

Daarop besloot de Belgische regering deel te nemen aan militaire acties die door de oorlogsvoering waren vereist, hetzij afzonderlijk, hetzij, naargelang de omstandigheden, in samenwerking met Britse of Franse koloniale strijdmachten. Van Belgische zijde betekende dat een enorme krachttoer want de Weermacht was enkel geconcentreerd voor de handhaving van de binnenlandse openbare orde.

Aankankelijk domineerden de Duitsers het Tanganyikameer, voornamelijk dankzij de aanwezigheid van het zwaar bewapende oorlogsschip 'Graf von Gutzon'. Toen de Belgen echter van Britse kant de beschikking hadden gekregen over vier (uiterst primitieve) watervliegtuigen, slaagden zij erin de Duitse boot bij middel van een luchtaanval buiten gebruik te stellen.

Onder bevel van generaal Tombeur slaagde een troepenmacht van 719 Europese en 11.698 Congolese militairen, bijgestaan door 20.000 dragers, erin Ruanda en Urundi op de Duitsers te veroveren. Nadat vervolgens ook Kigoma was veroverd, werden alle krachten toegespitst op de belangrijke plaats Tabora. En inderdaad, op 19 september 1916 werd hier een schitterende overwinning behaald op de Duitse troepenmacht. Begin 1917 dienden de Belgen echter Tabora uit handen te geven en deze plaats over te laten aan het Engelse gezag. Een paar maanden later herwonnen de Duitsers nochtans hun krachten en bedreigden opnieuw Tabora, zodat de Britten ijlings opnieuw de hulp van de het Belgisch expeditiekorps dienden in te roepen. Deze tweede fase van de krijgsverrichtingen liep uit op de verovering van Mahenge op 9 oktober 1917.

Generaal Tombeur werd in 1926 door koning Albert in de adelstand verheven en ging van toen af door het leven als generaal, baron Charles Tombeur de Tabora.

Vooraf mag echter niet worden vergeten dat 157 Europese en 2.620 Congolese militairen bij deze oorlogsvoering het leven hebben gelaten. Bovendien zouden meer dan 7.000 dragers deze gebeurtenissen niet hebben overleefd.

In Leopoldstad werd een monument opgericht om de herinnering aan deze gebeurtenissen te bewaren. Maar uiteraard was dat eveneens het geval in België, meer bepaald in de gemeente Schaarbeek, aan de Rigasquare.

Bij dit monument ter herinnering aan de '**Afrikaanse veldtochten**' vinden periodiek herdenkingsceremoniën plaats, maar ter gelegenheid van deze honderdste verjaardag, op 15 september jongstleden, werd daar terecht meer luister aan besteed dan gewoonlijk, zoals zal blijken uit de navolgende foto's.

Bij deze gelegenheid verwijzen wij ook graag naar een andere jaarlijkse herdenking, die twee dagen later op de zeedijk te Blankenberge plaats heeft gevonden, ditmaal ter herinnering aan de historische figuren van luitenant Lippens en sergeant De Bruyne die een tragische dood hebben gevonden in de strijd tegen de slavenhandelaars.

Foto F.
Hessel

Eerbetoon door een detachement van de Koninklijke Militaire School

Foto F.
Hessel

Neerlegging van een bloemenkrans door de vertegenwoordiger van de Koning

Getuigenis uit de pionierstijd – 3de deel

Fernand Harroy

In onze vorige edities (Nieuwsbrieven 38 en 39) hebben wij de publicatie aangevat van de herinneringen van Afrikapionier Fernand Harroy, die voor het eerst naar Congo vertrokken was in het jaar 1900. Hij vertelde ons onder welke kolderachtige condities hij in dienst genomen was door de maatschappij S.A.B. Wij lazen vervolgens hoe hij op Afrikaanse bodem onthaald werd en hoe zijn eerste stappen daar verliepen.

Na even de dienst te hebben uitgemaakt in de slagerij van S.A.B. in Kinshasa, moet hij aan boord gaan van een van die legendarische “sternwheelers”, een rivierboot die hem na 26 dagen varen ter bestemming brengt, in de Kasai, waar hij een vermoorde collega moet gaan vervangen en kennis gaat maken met de rubberwinning.

Bijzonder verrassend is in elk geval het beeld dat deze man ophangt van de dagelijkse praktijk van die rubberwinning, die in geen enkel opzicht te vergelijken valt met de troebele verhalen die ons van elders te beurt vallen.

De zaakvoerder lijkt me wel wat verveeld als hij me moet vertellen wat er in de streek aan de hand is. “Sinds de moord op de heer Lemmens, waarop er een militaire mars van de Staat volgde, vertelt hij, zijn er in het grote gebied van de Lulua geen markten meer. De bevolking die aan de Staat belasting moet betalen als vergelding voor de moord op de heer Lemmens, is van alles en nog wat verstoken. Het is dringend tijd er heen te gaan omdat er veel rubber op te halen valt en omdat de bevolking over geen zout noch over “croisettes” (een primitieve vorm van munt) beschikt. We moeten er dus zo snel mogelijk heen. Ik reken erop dat je morgen al vertrekt.”

Na 26 dagen riviervaart in een ligstoel en daarin even zoveel koortsige nachten te hebben doorgebracht, neem ik de eerbiedige vrijheid te vragen of ik niet een beetje op de hoogte gebracht moet worden van wat een markt is, omdat ik daar nog helemaal geen benul van heb, en dit vooraleer ik die reis aanvat. Dat moest een vijfdaagse voetreis worden ! Hij antwoordt : “Wellicht hebt u gelijk. U moet op de hoogte zijn. Hoe pakken we dat aan ? Wel, wij hebben een kleine post opgericht op de Lubi. Dat is een rivier die vlak tegenover Lusambo met de Sankuru samenvloeit. Wij hebben er een klerk die daar uitstekend werk verricht. Ik bezorg u morgen een kleine prauw met zes roeiers. U vertrekt morgenochtend en u komt bij zonsondergang aan op die post. U blijft een dag bij de klerk, Kamoroto, en dat zal volstaan om u op de hoogte te brengen”.

En inderdaad, 's anderendaags ochtends, natuurlijk weer na een slapeloze nacht, installeer ik me in een kleine prauw. Dat was iets nieuws voor mij! De zaakvoerder zegt me nog: “Onderweg is er een halte bij de Kondue waar de “Plantations Lacourt” gelegen zijn. U krijgt mijn toestemming om de directeur, de heer Koninx te gaan begroeten want het is goed dat blanken in eenzelfde streek elkaar kennen”.

En ja hoor, tegen de middag komen we voorbij de Kondue. Ik hou er halt en waag me naar de kleine post waar ik een heerschappij naar mij toe zie stappen; hij ziet erg bleek, heeft rood haar en lijkt een beetje ziekelijk. Het is directeur Koninkx, die me heel vriendelijk voor een babbel uitnodigt in wat als zijn kantoor moet doorgaan. En zo geraken we in gesprek. Ik weet niet meer juist over wat, maar ik herinner me dat op een bepaald ogenblik een woord voor hem onduidelijk was. De betekenis van het woord intrigeerde hem en vermits ik een woordenboek op zijn bureau zag liggen nam ik het op en legde hem de betekenis van het woord uit. En hij roept "Boy". Er komt een boy, "Roep snel meneer Ledroux!". Ondertussen zwijgt hij! Meneer Ledroux, een jonge man, komt dan te voorschijn. Naar mij wijzend zegt meneer Koninkx tegen hem: "Beeld u in, meneer Ledroux, dat dit een agent is van de heer zaakvoerder van Inkongo, die een woord in het woordenboek komt opzoeken, dat hij snel gevonden heeft. Is dat niet buitengewoon? Vindt u niet dat meneer Gentil geluk heeft over zo'n agent te kunnen beschikken?".

En ja : meneer de directeur was nagenoeg ongeletterd !

Ik moet hieraan toevoegen dat er in die tijd in de "Plantations Lacourt" nog niet aan beplanting werd gedaan maar dat het werk voornamelijk uit ontbossing bestond.

Zo doe ik een nieuwe ervaring op over het soort personages waarmee ik hier omgang heb....

Na dit bezoek gaat de reis verder. Rond 5 uur 's avonds kom ik aan in Lusambo. Ik vaar de Lubi terug op. De roeiers doen deze tocht natuurlijk elke week en kennen dus perfect de plaats waar ik heen moet. Wanneer we aankomen waar Kamoroto zijn marktje heeft, is de zon reeds aan het ondergaan. De markt vindt ietwat hoger gelegen plaats, en Kamoroto ligt er uitgestrekt op een slaapmatje, beschermd door een stuk tent, verdiept in een dik boek dat hij... ondersteboven aan het lezen is: de koran. Vriendelijk, en vereerd dat men hem een blanke gezonden heeft om deze in te wijden in het marktbedrijf. Hij verontschuldigt zich dat hij geen ander onthaal ter beschikking heeft dan een deel van zijn matje, nauwelijks beschermd door een stukje tent, vastgemaakt aan wat hout. Leuk om op de grond te slapen, op een matje, naast een zwarte...

Overmand door vermoeidheid, staak ik mijn waarnemingen. Onnodig te vertellen dat er van slapen niets in huis kon komen, temeer omdat er meteen ook een storm kwam opsteken, blijkbaar naar plaatselijke gewoonte. In een mum van tijd vliegt alles weg, koran en slaapmatje inbegrepen, en valt de regen met bakken uit de hemel. De storm houdt zowat een kwartiertje aan. Tijd daarna om ons wat te drogen aan een vuurtje en ons matje en de koran te zoeken. Ik bespaar u al andere incidenten van die nacht en vertel u alleen dat ik de volgende dag doorgebracht heb met te bekijken hoe die man tewerk ging om afwisselend nu eens wat zout uit te delen, dan enige parels, of een stuk stof, in ruil voor rubber. Een dag volstond inderdaad om te begrijpen hoe ik mijn eigen markt op touw kon gaan zetten.

's Anderendaags vaar ik met de prauw terug naar Inkongo. Nu kost het me slechts een paar uur om de tocht over te doen die de dag tevoren twaalf uur had geduurd. De zaakvoerder gebruikt zijn hele namiddag om de karavaan klaar te maken die mij daags nadien zal vergezellen. Zodoende moet ik, na 28 slapeloze nachten, de dag

nadien mijn reis naar Shibango aanvatten, en dat helemaal te voet. Tot mijn verbazing gaat dat makkelijker dan ik gedacht had.

Na de eerste etappe breng ik de nacht door in een negerhutje terwijl al mijn personeel op de grond rondom mijn hut slaapt.

De tweede dag hervatten we onze tocht om 6 uur 's ochtends en komen we rond 4 uur aan voor de tweede etappe: een dorpje met de naam Bakka-Kissagai, waar ik tot mijn grote verwondering opmerk dat dit dorpje volloopt met inboorlingen die rubber in bezit hebben. Zodra we op weg waren hadden de inboorlingen met hun tamtams aangekondigd dat een nieuwe blanke op komst was met zout, parels en vooral "croisettes": koperen kruisjes die als munt gebruikt worden en die de inboorlingen als belasting aan de Staat moeten betalen. Bij de aankondiging van mijn volgende komst in het dorpje Kissagai, hadden alle inboorlingen uit de streek zich verzameld op de eindpunt van mijn tweede etappe: Bakka-Kissagai, ze wilden me hun rubber verkopen. Natuurlijk vroeg ik niet beter ! En diezelfde avond nog kon ik ook bijna mijn hele waar aan de man brengen en voldoende rubber inkopen om mijn karavaan opnieuw te laden. Voor het vervoer van de rubber vervaardigden de inboorlingen een soort mand met behulp van palmbladeren. Bladeren van palmbomen, 2 tot 3 meter lang die middendoor gesneden werden en parallel aan beide zijden over stengels beschikten van 25 tot 30 cm. Aan elkaar gestrengeld vormen ze een sluiting en een groot blad van bananenboom zorgde dat de mand onderaan veilig afgesloten was.

Na mijn tweede etappe was dus alles al verkocht en kon ik mijn 20 man naar de factorij terugsturen en kan ik nu vier dagen wachten terwijl zij naar Inkongo terugkeren om vandaar terug te komen met nieuwe koopwaar. Eindelijk 4 dagen rust en zalig nietsdoen ! Ik zal eindelijk eens kunnen uitslapen...

En ik heb goed geslapen. Twee lekkere nachten dankzij de kikker... Wat komt die kikker daarbij doen, vraagt u zich af. Wel, heel eenvoudig : mijn boy had me gezegd : "Sluit voor het avondeten een kikker op en wanneer die kikker er nog is bij het slapengaan, kan je gerust zijn en goed slapen: dan is er geen slang in de buurt". Inderdaad, slangen nestelen zich graag in de rieten daken van de hutten.

Over de drie dagen die nodig waren om naar Shibango te trekken kunnen we kort zijn. Drie vierden van het traject ging door het oerwoud.

Ik was natuurlijk beducht voor het onthaal dat me in dit dorp te wachten zou staan, waar meneer Lemmens, mijn voorganger, vermoord was. Vermoord ! Waar ? Hoe ? Wanneer ? Werd hij opgepeuzeld ? Waar werd hij begraven ? Allemaal zaken die ik niet kon weten en daar het ordewoord luidde : "voorzichtig en wantrouwend zijn", begon ik daar zeker niet over, temeer omdat ik nog maar nauwelijks kennis had van de inlandse taal..

Alles verliep rustig en in een geest van wederzijds wantrouwen, maar ik vertel hier toch al iets dat pas vier jaar later zou gebeuren : toen ik als sectoroverste op inspectiereis was in het gebied van de Lulua's zag ik een koerier naar mij toekomen met het klassieke kleine stokje waarop de "moukande" zat....en ik tot mijn

verbazing het briefje las dat een van mijn zaakvoerders tot mij richtte, de heer Felix Willeman.

“Ik heb zo net de moordenaar van de heer Lemmens gevonden en gearresteerd, schreef hij. Hij is hier onder goede bewaking. Gelieve me te laten weten waar ik hem heen moet sturen: naar de staatspost van Bena Dibebe, naar Lusambo, of naar de factorij?”.

Ik had helemaal geen idee welk antwoord ik hem kon geven maar door een zeldzaam gelukkig toeval was onze inspecteur-generaal, de heer Lescrauwaerts, in de buurt. Ik vroeg dus advies aan de heer Lescrauwaerts die me kortweg met een briefje liet weten : “Laat dadelijk de moordenaar van meneer Lemmens vrij. Wij zijn niet bevoegd om aanhoudingen te verrichten en het zou voor u zware gevolgen kunnen hebben...” Zo goed waren we dus beschermd !

Terug nu naar Shibango. Zoals eerder gezegd was deze plaats sinds vele weken verstoken van onze marktbedrijvigheid. De inboorlingen, grote afnemers van zout, waren ook verplicht heel veel “croisettes” te betalen om de boete te betalen die Bula Matari had opgelegd en wachtten dus ongeduldig de komst van de blanke handelaar af; het aanbod rubber overtrof zeker wat mijn personeel zou aankunnen om te transporteren. Ik moest dus op zekere dag een beroep doen op de chef Shibango en hem om dragers vragen. Wetend dat ik goed betaalde, antwoordde Shibango : “Morgen mag je ze allemaal hebben”. En inderdaad ‘s anderendaags waren alle mannen van Shibango, zonder onderscheid aanwezig op mijn kleine post, naar hij mij verzekerde, en kon ik de vele “moutète” rubber opladen. Ik bleef dus helemaal alleen in het dorp waar enkel nog vrouwen, kinderen en enkele ouderlingen aanwezig konden zijn. Rondwandeland in het dorp merkte ik nochtans een mooi gebouwde struise neger op, die gewoon niets te doen leek te hebben. Ik was verbaasd hem te zien omdat de chef me verzekerd had al zijn mannen ter beschikking te hebben gesteld. Ik vroeg hem :

- Vanwaar ben je ?
- Ik ben van Shibango.
- Behoor je aan Shibango ? (anders gezegd: ben je een slaaf van de chef ?)
- Ja, ik ben een “moupica” van de chef.
- Maar waarom ben je dan niet mee vertrokken met de karavaan ?
- Ik ? Omdat ik niet werk, antwoordde hij, bijna triomfantelijk.
- En waarom werk je niet ?
- Omdat ik bij de volgende maan opgegeten moet worden.

Zo begreep ik dat ik onder menseneters vertoefde...

De eerste weken verliepen tamelijk normaal. Door de overvloedig aangebrachte rubber had ik geen enkele reden om naar de factorij terug te keren om er enige rust te nemen. Maar weldra kwamen de eerste tekenen van koorts opdagen. Koorts die me een gevoel gaf dat moeilijk te omschrijven viel maar naderhand kwamen er ook vlekken op mijn borst en rug, vlekken die etterig werden, die mijn boy ‘s morgens en ‘s avonds probeerde schoon te maken door de puistjes uit te drukken. Mijn zaakvoerder, op de hoogte gebracht door de karavanen die elkaar wekelijks opvolgden, schreef me “Kom terug naar de factorij, daar kan je verzorgd worden”. Ik antwoordde dat mijn koorts en algemene wankele toestand me verhinderden een voettocht van vijf dagen te ondernemen. “Ik stuur je een tipoy” meldde de zaakvoerder. Ik antwoordde dat drie vierden van de reis doorheen het oerwoud

liepen, zonder enige weg noch pad. Die tipoy zou een echte marteling betekenen aangezien ik bestendig door de laaghangende takken gezeseld zou worden.

Zodoende kon ik enkel nog rekenen op Gods genade. Hoe uitzonderlijk dit ook moge lijken, het heeft zowat zes maand geduurd : zes maand zonder een blanke gezien te hebben, met heel bescheiden proviand en zonder de minste medische bijstand. Ik zie opnieuw de triomfantelijke brief van mijn zaakvoerder die blij was me een pot confituur te zenden die hij zich had kunnen aanschaffen in het Hollands Huis, in ruil voor een oude scharnier.

Ik moet geloven dat de goede God het goed bedoelde met mij want, zonder me af te vragen wat er met mij gebeurde, voelde ik langzaam maar zeker beterschap, zoveel beterschap dat ik op een dag besloot de terugreis aan te vatten. De blijdschap om terug te kunnen keren naar de post, mijn zaakvoerder weer te zien, gaf me vleugels. Ik was verbaasd over mezelf en de manier waarop ik erin slaagde hele dagen door te stappen en mijn enthousiasme was zo groot dat ik niet aarzelde de vierde en de vijfde etappe in één enkele dag af te leggen. Aangekomen in de factorij, kreeg ik een warm onthaal van mijn zaakvoerder die de kok meteen vroeg een avondmaal te bereiden met zes kippen, op zes verschillende wijzen bereid. Maar helaas, driemaal helaas, moest mijn zaakvoerder me ook bijzonder teleurstellend nieuws melden. Ik had u bij het begin van mijn verhaal verteld over het kleine huisje dat mijn woonst was en praktisch aan de rand van de stroom lag. Men had er de onvergeeflijke vergissing begaan daar alle koffers achter te laten, en dat al geruime tijd, maar dat durfde hij mij niet zeggen. Ze waren allemaal, met de ganse inhoud, gestolen: ik had dus helemaal niets meer. Mijn kleren, mijn linnen, mijn schoenen, mijn persoonlijke papieren: alles was weg en zoals bepaald in mijn contract : zonder enig recht op schadeloosstelling. Men heeft er wel mee ingestemd me in het magazijn opnieuw toe te rusten met artikelen voor inlanders : kostuums tegen 3,35 frank en allerhande spullen. Zo was ik dus uitgedost voor het grootste deel van mijn eerste diensttermijn. Nadien ben ik naar Shibango teruggekeerd voor een nieuw maar kort verblijf. Ik werd inderdaad teruggeroepen door mijn zaakvoerder die me een brief van de directie ter hand moest stellen. En bij mijn terugkeer kreeg ik kennis van die fameuze brief : er werd gezegd dat de zaakvoerder aan het einde van zijn term gekomen was en met de volgende boot naar België terug mocht keren. Maar vooral werd daaraan toegevoegd dat de directie voor hem een opvolger benoemd had : en dat was niemand minder dan meneer Fernand Harroy...!

Zo werd ik nog voor het einde van mijn eerste jaar tot zaakvoerder benoemd. Onnodig te zeggen hoe fier ik was ! Wij zijn dus dadelijk aan het werk gegaan om de overname van de magazijnen, de goederen, de producten af te handelen, een operatie die verschillende dagen in beslag nam, en dan was het maar wachten op de boot waarmee de zaakvoerder zou kunnen vertrekken. En het was lang wachten : Congo was in die tijd de beste leerschool om te leren wat wachten wil zeggen.

Dan kwamen eindelijk de vreugdekreten 'Seelo! Seelo!' om de aankomst van de volgende boot te melden. De stoomboot in kwestie was echter niet die waarop we gewacht hadden, het was een boot van de Staat die ook de inspecteur-generaal van de S.A.B. aan boord had, meneer Fumière, die ons uiterst belangrijk nieuws kwam brengen.

Wordt vervolgd

WIJ GEDENKEN...

Frans Jorissen

Wij waren pijnlijk verrast door het overlijden van onze vriend Frans. Wij kenden hem sinds jaren als onvermoeibare voorzitter van de K.K.V.L., de bloeiende Koninklijke koloniale vereniging van Limburg. Bijna 20 jaar lang heeft hij er het beleid in handen gehad, sinds het overlijden van zijn voorganger, Theo Lenders, in 1997.

Onvermoeibaar, zegden we wel, en – hoeft het gezegd ? – overtuigd verdediger van onze goede zaak. Hij aarzelde nooit om de pen ter hand te nemen om kordate terechtwijzingen de wereld in te sturen !

Hij is eveneens ondervoorzitter geweest van de koepelvereniging KBUOL (UROME) en zetelde als lid van de raad van bestuur van de recent ontbonden vereniging van koloniale ambtenaren AFAC.

Wij namen deel in de rouw van de familie en vrienden.

Jaak Aerts

Een andere pijnlijke verrassing was het overlijdensbericht van een andere wakkere Limburger, Jaak Aerts. Nog in ons nummer 38 (december 2015) brachten wij verslag uit over de publicatie van zijn zo boeiende boek “Onze tijd in Congo”.

Daarin beschreef hij het pioniersbestaan waarvoor hij gekozen had als zelfstandig kolonist. Hij had inderdaad de euvele moed opgevat om in 1955 ‘uit het niets’ een plantage op te bouwen in de streek van Mahagi in het mooie Ituri.

Wij juichten toen zijn publicatie toe, ter wille van zijn inspanning om de koloniale tijd in een positiever daglicht te stellen, zoals hij schreef : “na tientallen jaren van anti- en negatieve kritiek door nestbevuilers en betweters”.

Oscar Libotte

Wellicht geen vertrouwde naam in onze middens, maar een naam die een rijke lading dekt : Oscar Libotte, die voorheen directielid van OTRACO was geweest, heeft gedurende vele jaren de functie van gedelegeerd bestuurder bekleed van de koepelorganisatie KBUOL/ UROME. Hij werd tenslotte ook erevoorzitter van de vereniging.

Hij verzorgde jarenlang de publicatie van het merkwaardige tijdschrift van deze groepering, waarin hij zich onderscheidde door de uitzonderlijke kwaliteit van zijn inbreng.

Met een schitterende pen nam hij jarenlang de verdediging van onze standpunten op zich. Bovendien moeten we bewondering opbrengen voor de eruditie van deze ware humanist die krachtig heeft bijgedragen tot het intellectueel niveau van onze stellingnamen. Wij hopen later de gelegenheid te krijgen om op zijn waardevolle geschriften terug te komen.

ORPER – Een noodkreet uit Kinshasa

Ons onvermoeibaar lid, mevrouw Anny Steegmans uit Diepenbeek, geeft ons hieronder kennis van de schrijnende indrukken die haar werden toegestuurd door een arts-gynecoloog die als nieuwkomer met de toestanden in Kinshasa geconfronteerd is geworden.

*Ons medelid is vrijwillig medewerkster van ORPER, het werk dat zich inzet voor de vele duizenden straatkinderen die in deze hectische hoofdstad ronddolen.
(Zie Nieuwsbrief 39).*

De contrasten zijn extreem. Congo is nu in alle opzichten het rijkste land ter wereld : een ondergrond die overvol is van kostbare mineralen, een klimaat dat herhaalde oogsten per jaar mogelijk maakt, de Congostroom die rijk is aan vis en goed bevaarbaar. Bovendien kan heel Afrika dankzij zijn debiet van elektrische stroom worden voorzien. De natuur is prachtig. Maar de bevolking behoort tot de armste ter wereld !

De overheidsfuncties (justitie, veiligheid, opvoeding, volksgezondheid, wegnen, elektriciteit, water, enz.) zijn niet meer verzekerd. De armoede werkt verstikkend voor tal van Congolezen. Een van de gevolgen daarvan is het probleem van de straatkinderen.

Als bij mirakel is midden deze rampzalige toestand ORPER ontstaan. Ik heb kunnen vaststellen wat ORPER betekent voor de kinderen maar ook voor de medewerkers. Voor de kinderen betekent het familiale beschutting, opvoeding, gezondheidszorgen, een zekere sociale zekerheid, met tegemoetkomingen ingeval van ziekte of opruiming. In zeker opzicht vervult ORPER de rol van een mini-staat, met ministeries van onderwijs, volksgezondheid en sociale zekerheid...

Voor de vrienden die ORPER verder willen steunen : (Let wel op de vermelding!)

Voor stortingen zonder fiscaal attest : het gewone nummer : BE70 0882 5555 9225 BIC-code : GKCCBEBB Vermelding : ORPER VZW

Straatkinderen Kinshasa

Voor stortingen met fiscaal attest : jaarlijkse giften vanaf 40€ zijn fiscaal aftrekbaar :

BE21 0000 7186 7603 BIC-code : BPOTBEB1 van Continenten vzw
Vermelding : ORPER vzw Straatkinderen Kinshasa.

Aanvullende lijst van ontvangen bijdragen 2016

(waarvoor hartelijk dank, en heel bijzonder aan hen die bijkomende steun hebben willen verlenen !)

De h. C Blancke, Dilbeek
De h. W. Bossaerts, Keerbergen
Mevr. L. Calberson, Antwerpen
Mevr. P. De Bontridder, Bertem
De h. L. De Clerck, Eigenbrakel
Mevr. M.-B. Degel, Jabbeke
De h. K. De Goeyse, Herent
De h. J. De Meester, Kortrijk
De h. A. De Ruijter, Heusden
De h. & mevr. R. Devriese, Ohain
De h. U. Driljeux, Sint-Truiden
De h. & mevr. Gevaerts, Kortesse
De h. J. Ghesquiere, Brasschaat
De h. & mevr. Kortleven, Balen
De h. H. Lodewyckx, Oostende
De h. J. Mandonx, Gent
De h. & mevr. N. Martens, Bree
De h. & mevr. J. Mertens, Geel
Mevr. G. Missinne, Brugge
De h. M. Puttemans, Schoten
Mevr. Y. Samyn, Kraainem
Mevr. A. Segaert, Vilvoorde
De h. L. Top, Hooglede
De h. & mevr. L. Trotman, Koksijde
Mevr. Van Balen-Stappers, Berchem
Mevr. A. Van Bel, Aartselaar
Mevr. C. Van Damme, Kraainem
De h. A. Van den Abbeele, De Haan
De h. J. Van der Paal, Antwerpen
De h. G. Van Hove, Borgerhout
Dr. & mevr. Verhoest, Roeselare
De h. R. Versteete, Kraainem

Deze Nieuwsbrief is uitgegeven door de vzw AFRIKAGETUIGENISSEN

Zetel : Jan van Ruusbroecstraat 15, 3080 Tervuren

(e-mail : afrikagetuigenissen@skynet.be)

Bankrekening (IBAN) : BE67 0014 2540 4387

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden overgenomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, die alle rechten voorbehoudt.

Foto C. Lamote

Winning van palmwijn (Ethnie Baenga –Basankusu, Evenaarsprovincie)